

Festivalopening

'In het begin'

vrijdag 15 september · 15.00 - 16.15 uur

SINT SERVAASBASILIEK EN PANDHOF

1. 15.00 uur SINT SERVAASBASILIEK

Jean Lambrechts 1936

Embryon, monologue pour flûte seule (1965)

1. Complainte secrète de la femme enciente
- Lent et plaintif
2. Les microbes se dirigent en mouvements
perpétuellement différents - Vif et ritmé
3. De l'ensemble des cris s'impose une danse
- Avec fureur

Toon Fret fluit

2. 15.15 uur SINT SERVAASBASILIEK

Educatieproject gregoriaans

Gregoriaans door leerlingen van het basisonderwijs i.s.m. Schola Maastricht. Korte presentatie als afronding van een educatieproject o.l.v. Ilse van Lieshout.

3. 15.45 uur PANDHOF SINT SERVAASBASILIEK

Wind Orchestra Conservatorium Maastricht

Jan Cober dirigent

Ludwig van Beethoven 1770-1827

Die Geschöpfe des Prometheus opus 43

- Ouverture

Toespraken door Wethouder van Cultuur Mieke Damsma en festivaldirecteur Jean Boelen.

Leonard Bernstein 1918-1990

Candide (1956)

- Ouverture (bewerking: Clare Grundman)

Inleiding

Een kunstenfestival met 'In het begin' als thema viert de start natuurlijk met een ouverture, traditiegetrouw het begin van elk concert. We flankeren de officiële openingshandelingen zelfs met twee ouvertures. Namelijk die uit Beethovens balletmuziek *Die Geschöpfe des Prometheus*, over de schepping van twee uit klei gevormde mensfiguren, en Bernsteins ouverture uit *Candide*, een jongeman die na een uitbundige wereldreis een nieuw begin maakt met een eenvoudig leven.

1.

Jean Lambrechts

Embryon

In Parijs werd in 1936 de componistengroep 'La Jeune France' opgericht door André Jolivet, samen met Olivier Messiaen, Daniel-Lesur en Yves Baudrier. Doel was de moderne muziek dichter bij de mens te brengen en de muziek haar eigen evocatieve waarde terug te geven. De interesse ging ook uit naar andere culturen, zoals de oosterse. Jean Lambrechts, leerling van Jolivet, probeert in zijn werk het gedachtengoed van 'La Jeune France' voort te zetten. *Embryon*, voor fluit solo, is daar een voorbeeld van. Hij schreef het als commentaar op de *Cinq Incantations* van Jolivet. Het is een van Lambrechts' meest gespeelde werken en heeft geklonken op podia in onder meer Parijs, Londen en New York.

Centraal in *Embryon* staat de geboorte van de mens. Er zijn drie delen, waarin drie episodes belicht worden: *Complainte secrète de la femme enciente* (Stille klacht van de zwangere vrouw), *Les microbes se dirigent en mouvements perpétuellement différents* (De microben bewegen zich in eeuwigdurend verschillende richtingen) en *De l'ensemble des cris s'impose une danse* (Uit het geheel der vreugdekreten ontstaat een dans).

Toon Fret • fluit

Toon Fret heeft naam gemaakt als fluitist van Oxalys en Het Collectief, Belgische kamermuziekensembles met een internationale uitstraling. Sinds 2011 vormt hij een duo met pianiste Veronika Iltchenko, met wie hij twee cd's heeft opgenomen: *Le temps retrouvé* en *Die Welt von Gestern*. Hij heeft concerten gegeven op de belangrijkste podia in Europa, Amerika en Azië. De meer dan twintig cd-opnamen waaraan hij heeft meegewerkt, werden enthousiast onthaald in internationale tijdschriften als *Diapason*, *Classica* en *BBC Music Magazine*. Al tijdens zijn studie was hij laureaat van de belangrijkste Belgische concoursen, waaronder Tenuto en Belfius Classics. Toon Fret studeerde in Brussel, Parijs, Maastricht en Basel bij Gaby Van Riet, Michel Lefebvre, Barthold Kuijken, Ida Ribera en Peter-Lukas Graf. Toon Fret is docent fluit en kamermuziek aan het Conservatoire Royal de Liège en docent kamermuziek aan de Pôle d'Enseignement Supérieur de Musique de Bourgogne (Dijon).

2.

Educatieproject gregoriaans

Educatiespecialiste Ilse van Lieshout licht kort toe wat het educatieproject gregoriaans inhoudt:

'Leerlingen van diverse basisscholen hebben een voorbereidende les gevolgd waarin zij luisteren naar gregoriaanse muziek, maar ook naar andere vormen van zingend bidden. Vervolgens oefenen zij met het zingen van een gregoriaanse muzieklijn. Daar bedenken ze eigen teksten bij over onderwerpen als verwondering over de wereld om je heen, hoe het begin eruit zag, waar je dankbaar voor bent, over wensen aan de wereld, enzovoort.

Een week later is dit nog eens geoefend een zanger van Schola Maastricht. Tijdens de festivalopening laat iedere deelnemende school – Basisschool Aloysius, Montessorischool Binnenstad en OBS Binnenstad – een viertal zelf verzonden regels horen in de vorm van *call-and-response*.

De kinderen zingen hun lijn en het publiek antwoordt met een gezamenlijke zin in het Latijn.

Het doel is om een gezamenlijke opening te creëren met beginnende samenzang. Het zou dus heel mooi zijn als het publiek hier actief aan deelneemt.

Aan hetzelfde educatieproject neemt Basisschool Scharn deel. Deze kinderen zingen na de voorstelling GeluidsMUUR* van Dönci Bánki.'

Toon Fret

* GeluidsMUUR

bewegingstheaterstuk van Dönci Bánki

donderdag 14 september · 19.15 - 20.15 uur

vrijdag 15 september · 06.45 - 07.45 uur

vrijdag 15 september · 19.15 - 20.15 uur

zaterdag 16 september · 06.45 - 07.45 uur

zaterdag 16 september · 19.30 - 20.30 uur

zondag 17 september · 06.45 - 07.45 uur

ONZE LIEVE VROUWE VAN LOURDESKERK

3.

Wind Orchestra Conservatorium Maastricht

Ludwig van Beethoven

Die Geschöpfe des Prometheus

Op kerstavond 1800 werd in Parijs door Bretoense royalisten een mislukte bomaanslag gepleegd op Eerste Consul Napoleon Bonaparte, onderweg naar de Franse première van Haydns *Schöpfung*. Drie maanden later ging in Wenen Beethovens 'ballo serio' *Die Geschöpfe des Prometheus* in première, bedoeld als antwoord op de *Schöpfung*, en met Napoleon als nieuwe Prometheus in gedachte. Gecomplimenteerd door Haydn zelf, zou Beethoven hebben geantwoord dat het 'nog lang geen *Schöpfung*' was; en Haydn ging nog akkoord ook.

Scenarist en choreograaf was Salvatore Viganò, een ster. Teruggekeerd uit Wenen naar Italië, maakte hij in 1813 voor de Milanese Scala een nieuwe versie, tot Beethovens ongenoegen gelardeerd met onder andere delen uit de *Schöpfung*.

Titanenzoon Prometheus ('de vóórdenker', uitvinder) schiep de mens uit modder. Ontstemd door Zeus' tyrannieke optreden als nieuwe oppergod, nam hij het op voor zijn *Geschöpfe* (schepselen). Hij schonk hun kennis en vaardigheid, met name het van de zon gestolen vuur, en werd daar zwaar voor gestraft.

Vastgeketend aan een berg, werd zijn lever dagelijks door een adelaar uitgepikt. In de ouverture is Prometheus op de vlucht voor hemelse toorn, onderweg naar zijn lemen standbeelden, die hij als man en vrouw tot leven zal wekken met een brandende toorts. Maar dat volstaat niet. Prometheus moet zijn

schepselen naar de Parnassus brengen, bij Apollo, waar ze door theater, dans en muziek pas volledig mens zullen worden.

Het thema van de finale van het ballet nam Beethoven over in de finale van zijn oorspronkelijk (vóór de keizerskroning in 1804) aan Napoleon opgedragen *Sinfonia eroica*.

Leonard Bernstein

Ouverture Candide

In 1759 publiceerde Voltaire, onder pseudoniem en zogenaamd uit het Duits vertaald, de novelle *Candide, ou l'optimisme*, een parodie op de schelmenroman en de Bildungsroman.

Hoofdpersoon is een jongeman die, zoals zijn naam zegt, Argeloos is en Oprecht. Hij groeit op in een paradijselijke kasteeltuin. Zijn mentor, Doctor Pangloss – aanhanger van de filosoof Leibniz – gelooft en onderwijst dat 'alles zo goed als mogelijk is, in de best mogelijke wereld'. Candide gaat op wereldreis om dat te ervaren, en valt natuurlijk van de ene ramp in de volgende catastrofe; alle verschrikkingen van de achttiende eeuw passeren de revue, met als hoogtepunt

Prometheus creëert de mens, plafondschildering in het Louvre, in 1802 gemaakt door Jean-Simon Berthélemy (1745-1811)

de nog recente (Allerheiligen 1755) aardbeving van Lissabon. Uiteindelijk verwerpt Candide Pangloss' leer, om zich aan een eenvoudig leven te wijden. De best mogelijke wereld bestaat alleen in de filosofie, niet in de werkelijkheid. We moeten 'onze tuin onderhouden', het verloren paradijs.

Bijna tweehonderd jaar later – in 1956, één jaar voor *West Side Story* – componeerde Leonard Bernstein zijn *Candide*, op een libretto van Lillian Hellman. Een achttiende-eeuws filosofisch verhaal was geen evidente keuze voor een Broadway-show,

ergens tussen operette en musical, maar Bernsteins muziek bleek zo briljant en de encensering was zo spectaculair dat het toch een succes werd. Er kwam een tweede versie, met een volledig nieuw libretto, maar de *Lustspiel*-ouverture was inmiddels al klassiek op het concertpodium. Een 'potpourri-ouverture', die glansnummers verwerkt van het stuk dat komen gaat en waar Italiaanse opera, operette, music-hall, folk en jazz naar hartelust zullen worden geciteerd, om uit te monden in de grote dubbelkorige finale 'Make Our Garden Grow'. ❖

Sylvester Beelaert

Candide verjaagd uit zijn paradijs

Jan Cober

Jan Cober was klarinettist in de Koninklijke Harmonie van zijn geboorteplaats Thorn. Hij studeerde orkestdirectie en klarinet aan het Conservatorium Maastricht en rondde beide studies af met een Prix d'Excellence. Hij was soloklarinettist bij het Residentie Orkest. Bij Willem van Otterloo en Ferdinand Leitner studeerde hij orkestdirectie; hij was finalist bij de NOS-directie cursus onder leiding van Neeme Järvi.

Sinds 1976 doceert Jan Cober klarinet en orkestdirectie aan het Brabants Conservatorium, het Conservatorium Maastricht en aan het Utrechts Conservatorium. Verder is hij verbonden

aan het Europees opleidingsinstituut voor dirigenten in het Italiaanse Trente. Hij was chef-dirigent van het RBO Leipzig, het Swiss Army Wind Orchestra en het Europees Jeugdorkest. Als gastdirigent leidde hij vrijwel alle Nederlandse symfonieorkesten en orkesten in onder meer Berlijn, Sydney, Boston en Valencia. Jan Cober leidde vele harmonieorkesten. De Koninklijke Harmonie van Thorn dirigeerde hij van 1984 tot 2004 en vanaf 2017. In 2009 en opnieuw in 2013 werd hij met de Koninklijke Harmonie Sainte Cécile uit Eijsden wereldkampioen in de concertafdeling van de sectie harmonie tijdens het Wereld Muziek Concours in Kerkrade.

MUSICA SACRA MAASTRICHT IS EEN COPRODUCTIE VAN Stichting Musica Sacra, Theater aan het Vrijthof Maastricht en Omroep MAX Radio 4; filmselectie i.s.m. Lumière.

DIRECTEUR BESTUURDER Jean Boelen, directeur Theater aan het Vrijthof Maastricht
PROGRAMMACOMMISSIE Jacques Giesen (voorzitter); Jos Leussink (adviseur); Russell Postema (Omroep MAX); Lieke Wijnia, Sylvester Beelaert en Fons Dejong (Musica Sacra Maastricht) **RAAD VAN TOEZICHT** Jean Jacobs, Eddy Klomp, Bas Huijser, Barbara de Heer en Michel Cobben

PROJECTLEIDING & FONDSSENWERVING Fons Dejong **MARKETING & PUBLICITEIT** Hetty van Dongen **PRODUCTIE** Raf Meijers **REDACTIE** Philip Leussink, Jacinta Wetzter, Sylvester Beelaert en Fons Dejong **VORMGEVING** Philip Leussink **UITBALIE** Joyce Limpens-Paquay **TECHNISCHE COÖRDINATIE** Sander Rondon **FACILITAIR** Claire Dullens en Nandi Nijsten

SAMENWERKINGSPARTNERS Theater aan het Vrijthof, Omroep MAX, NPO Radio 4, Zuyd Hogeschool, Lumière Cinema Maastricht, philharmonie zuidnederland, Boekhandel Dominicanen, VIA ZUID, Toneelgroep Maastricht, Studium Generale

MUSICA SACRA MAASTRICHT wordt mede mogelijk gemaakt door Fonds Podiumkunsten, Provincie Limburg, Gemeente Maastricht, Elisabeth Strouven Fonds, Stichting Kanunnik Salden Nieuwenhof, Fonds 21, Stichting Culturele Educatie Maastricht, Limburgs Festival Platform, Huis voor de Kunsten Limburg, VVV Maastricht, de Vrienden van Musica Sacra Maastricht en alle (concert-)locaties en samenwerkingspartners. De activiteiten worden mede mogelijk gemaakt door anonieme giften van particulieren. **MEDIAPARTNERS** Omroep MAX, KRO-NCRV, Brava, L1, Media Groep Limburg, RTV Maastricht.

STEUN HET FESTIVAL Voor een bijdrage vanaf € 40 geniet u als Vriend van Musica Sacra Maastricht vele voordelen. Zie voor meer informatie en aanmelding www.musicasacramaastricht.nl/vriend.

STICHTING MUSICA SACRA Vrijthof 47, 6211 LE Maastricht
info@musicasacramaastricht.nl • www.musicasacramaastricht.nl
f facebook.com/MusicaSacraMaastricht • t @FestivalMSM | #MSM2017